

PASTAIGU MARŠRUTS LIELUPE

Jūrmala

~7 km

pludmale,
asfalta ceļi

2–3 h

Nostiprinoties ekonomiskajam stāvoklim, Rīgas Jūrmalā uzplauka vērienīgu savrupmāju un villu celtniecība. 20. gadsimta 20.–30. gados uz Bulduru muižas zemes izveidojās tā sauktā Lielupes vasarnīcu kolonija, kad Lielupē jeb “tālajā Jūrmalā” vasarnīcas sāka būvēt latviešu inteliģence – ārsti, zinātnieki, skolotāji, rakstnieki, advokāti, uzņēmēji –, kas jokojot šo rajonu iedēvēja par zemi starp Ameriku un Austrāliju. Bulduru (bij. Lielais) prospektā, Meža prospektā un Rotas ielā zemesgabalus ieguva izcili Latvijas brīvvalsts laika zinātnes, mākslas un kultūras darbinieki – Valsts prezidenti Jānis Čakste un Gustavs Zemgals, komponists Jānis Zālītis, grāmatizdevējs Jānis Roze, ārsts Pauls Stradiņš, arhitekts Indriķis Blankenburgs, kā arī daudzi citi latviešu inteliģences pārstāvji.

Padomju laikā šeit tika uzbūvēta sanatorija “Rīgas Jūrmala” (tagad – dzīvojamais komplekss “Marienbāde”), daudzstāvu dzīvojamās mājas Meža prospektā, Jūrmalas Dzimtsarakstu nodaļa un tenisa centrs “Lielupe”.

No 1926. gada sākās Lielupes mežaparka apbūve no 21. līdz 25. līnijai saskaņā ar arhitekta Arnolda Lamzes izstrādāto Jūrmalas kolonijas ģenerālo apbūves projektu. Šīs teritorijas apbūve vispilnīgāk atklāj Latvijas brīvvalsts laika arhitektūras iezīmes dzīvojamo ēku būvniecībā Rīgas Jūrmalā.

Arhitektūras stilu paletē ir gan klasicisms un neogotika, gan nacionālais romantisms un funkcionālisms. Daudzām ēkām šobrīd piešķirts valsts vai vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļa statuss.

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

1

Dzelzceļa stacija “Lielupe”

Stacijas ēka ir vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis; celta 1913. gadā. Līdz 1932. gadam staciju sauca par “Bulljiem”, tāpat kā apkārtējo rajonu. Šī ir viena no vecākajām Jūrmalas dzelzceļa staciju koka ēkām.

2

Lielupes kapi

Kapsētu iezogo izteismīga mūra sēta, kuras īpaša iezīme ir koka latojums un skaisti ieejas vārti. Šeit apbedīti daudzi izcili Latvijas zinātnes, mākslas un kultūras darbinieki. Ieejot pa kapsētas vārtiem, kreisajā pusē var ieraudzīt pēc Niklāva Strunkes metiem darinātus kapu pieminekļus slavenā grāmatizdevēja Jāņa Rozes (1878–1942) dzimtas kapos. Ar savu filozofisko saturu izceļas kapa piemineklis latviešu izcilā ērgelnieka Tāļivalža Dekšņa (1946–2018) kapa vietā. Turpat līdzās ir rakstnieka Ernesta Birznieka-Upīša (1871–1960) atdusas vieta un tēlnieka Kārļa Zemdegas 1962. gadā darinātā grupa “Divas mūzas” literatūrzinātnieku Antona Birkerta (1876–1971) un Pētera Birkerta (1881–1956) kapa vietā.

3

Meža prospekts 77

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 1927. gadā pēc arhitekta Dāvida Zariņa projekta. Šeit dzīvoja grāmatizdevējs Jānis Roze (1878–1942) ar ģimeni. Jānis Roze bija viens no izcilākajiem grāmatu izdevējiem 20. gadsimta 20.–40. gados Latvijā. 1919. gadā nodibināja “Jāņa Rozes apgādu” un atvēra grāmatu veikalu. 1927. gadā uzbūvēja savai ģimenei māju Lielupē. 1941. gadā Jāni Rozi ar ģimeni deportēja uz Solikamskas rajona nometni, kur viņš gāja bojā 1942. gadā.

4

Jūrmalas Dzimtsarakstu nodaļa (Paula Stradiņa iela 6)

Ēka būvēta 20. gadsimta 60. gados padomju modernisma stilā.

5

Bulduru prospekts 79

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 1909. gadā nacionālā romantisma stilā pēc arhitekta Heinca Pīranga projekta ārstam, kas tolaik strādāja Bilderlingshofas bērnu kolonijā, kas atradās Lielupē,

Rotas ielā 25.

2024. gadā pabeigta rūpīga ēkas rekonstrukcija (autors – Uģis Zābers), kura tika atzīnīgi novērtēta ar Jūrmalas arhitektūras balvu.

6

Ernesta Birznieka-Upīša iela 15

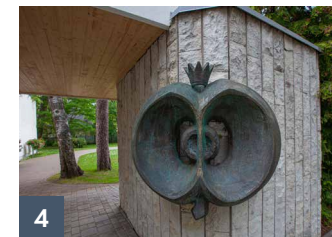
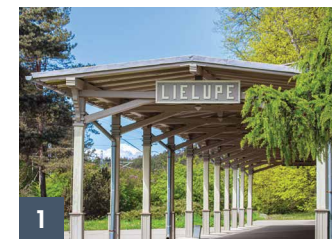
Valsts nozīmes vēstures piemineklis. Ēka atrodas zemesgabala dziļumā, grūti saskatāma no ielas.

Savulaik šeit dzīvoja ievērojamie latviešu literatūrzinātnieki brāļi Birkerti – Antons Birkerts (1876–1971) un Pēteris Birkerts (1881–1956).

Antons Birkerts bija latviešu literatūrzinātnieks un rakstnieks. Nodarbojies ar Raiņa daiļrades pētīšanu. Pēteris Birkerts bija folklorists un literatūrzinātnieks.

Zīmīgi, ka iela nosaukta viņu tuva drauga rakstnieka Ernesta Birznieka-Upīša vārdā, kurš no 1943. gada vasarās apmetās mājas otrajā stāvā.

Birkertu mājā rakstnieks Ernests Birznieks-Upītis pavadīja 14 ražīga darba piepildītus gadus, kuru laikā viņam izveidojās neparasts dienas ritms – pa dienu lasīt, bet naktīs, kad neviens netraucē, rakstīt. 1957. gadā Ernests Birznieks-Upītis pārcēlās uz savai ģimenei piešķirto ēku Bulduru prospektā 104, kur nodzīvoja līdz mūža galam.

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

7

Bulduru prospekts 93

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 1928. gadā nacionālā romantisma stilā.

8

19. līnija 1

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Izteikti klasiskā stila ēka celta 1928. gadā pēc slavenā arhitekta Eižena Laubes projekta kā vasarnīca sabiedriskajam darbiniekam Jānim Dāvim (1867–1959).

Jānis Dāvis bija pazīstams kā veiksmīgs Latvijas brīvvalsts laika uzņēmējs nekustamo īpašumu jomā, arī publicists, pedagogs un pretalkohola kustības vadītājs. Viņa izdoto ābeci par paraugu ņēmuši turpmāko ābeču autori. Bijis arī liels mecenāts, novēlējis īpašumus Latvijas Universitātei.

9

19. līnija 2

20. gadsimta sākuma vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Jūgendstila ietekmē veidota asimetriska apjomu kompozīcija ar nacionālā romantisma stila detaļām.

Kādreiz šajā mājā dzīvoja medicīnas dokto-

re, ārste-ginekoloģe, sabiedriskā darbiniece Klāra Hibšmane. Klāra Hibšmane (1878–1946) bija pirmā diplomēta latviešu ārste – sieviete un pirmā sieviete Rīgas domē. 1928. gadā par saviem nopelniem Latvijas labā tika apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni. Šajā mājā Klāra Hibšmane kopā ar savu vīru Emīlu Skubiķi pavadīja daudzas vasaras, pulcējot ap sevi tā laika izcilākos Latvijas ļaudis. Studiju gados Šveicē Klāra Hibšmane tikusies ar Aspaziju un Raini. Draudzību ar dzejnieku pāri apliecina ieraksti Raiņa dienasgrāmatā par viesošanos Hibšmanes vasarnīcā Lielupē.

10

19. līnija 4

Ēka atrodas zemesgabala dziļumā, grūti saskatāma no ielas.

Šajā namā no 1923. līdz 1943. gadam dzīvoja komponists un mūzikas kritiķis Jānis Zālītis (1884–1943). Jāņa Zālīša atraitne Milda Zālīte pēc komponista nāves to novēlēja Latvijas Komponistu savienībai, un tā kļuva par Jāņa Zālīša Komponistu jaunrades namu, kur strādājuši un atpūtušies daudzi Latvijas izcilākie skaņraži.

Jānis Zālītis bija Latvijas Nacionālās operas pirmais direktors. Piedalījies latviešu Skaņražu kopas (tās mantiniece ir šodienas Latvijas

Komponistu savienība) dibināšanā, Dziesmu svētku organizēšanā. Komponējis nedaudz – 40 solodziesmu, tikpat kordziesmu, folkloras apdares, daži klavierdarbi –, tomēr viņa daiļrade ar savu intensīvo lirismu un garīgu pieder pie latviešu mūzikas dārgumiem.

11

Bulduru prospekts 101

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 20. gadsimta 30. gados nacionālā romantisma stilā.

12

Rotas iela 1

Ēka celta 20. gadsimta 30. gados pēc arhitekta Eižena Laubes projekta. Savulaik šeit dzīvoja profesors, ķīmiķis un sabiedriskais darbinieks Arvīds Kalniņš (1894–1981). 1990. gadā pie vasarnīcas tika atklāts piemiņas ansamblis.

1925. gadā izveidojoties Lielupes vasarnīcu kolonijai, bija viens no tās organizatoriem. Piedalījies prettuberkulozes preparāta "PASS" un antibakteriālā preparāta "Furacilīns" ražošanas izveidē. Aktīvi piedalījās Latvijas šaha dzīvē. 1937. un 1939. gadā bija viens no starptautisko turnīru organizētājiem Ķemeros.

7

8

9

12

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

13

Rotas iela 3

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka, ko dēvē par Lūciņa vasarnīcu, celta 1929. gadā historisma un art deco stilā pēc arhitekta Eižena Laubes projekta. Īpašu šarmu ēkai piešķir astoņskaldņa formas tornis ar neogotiskiem smailloka formas logiem un neoklasicisma tradīcijās ieturēto balustrāžu joslu. Ēkas priekšā savulaik bijis ģeometrisks dārzs ar klasisku strūklaku.

14

Rotas iela 4

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 20. gadsimta 30. gados nacionālā romantisma stilā.

15

Rotas iela 5

Savulaik šajā namā dzīvojis tiesību zinātnieks, politiķis, Otrā pasaules kara laika pretestības kustības dalībnieks Konstantīns Čakste (1901–1945). Zemi Rotas ielā viņš nopirka 1932. gadā un pēc pāris gadiem šeit uzcēla vasarnīcu. 2001. gadā, atzīmējot Konstantīna Čakstes 100 gadu jubileju,

pie ēkas tika novietota piemiņas plāksne. Konstantīns Čakste dzimis Latvijas pirmā Valsts prezidenta Jāņa Čakstes ģimenē. 30. gados bija docents Latvijas Universitātes Civiltiesību katedrā un Tirdzniecības tiesību katedrā. 1943. gada 13. augustā viņu ievēlēja par Latvijas Centrālās padomes priekšsēdētāju. 1944. gadā tika arestēts un nosūtīts uz vācu koncentrācijas nometni, kur 1945. gāja bojā.

16

Rotas iela 8

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 20. gadsimta 30. gados nacionālā romantisma stilā.

17

Rotas iela 15

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Latviešu gleznotāja un rakstnieka Raimonda Staprāna dzīves vieta. Ēka celta 20. gadsimta 30. gados, tā ir divstāvu koka māja ar apmetumu, verandu un diviem balkoniem.

18

Rotas iela 25

Šajā apkārtnē, pie Bulļu un Bulduru robežas, kādreiz atradās Rīgas arhibīskapa vasarnīca ar pareizticīgo baznīcu un iekoptu parku.

1909. gadā tai līdzās uzcēla Latvijas dzelzceļnieku biedrības Bulduru bērnu koloniju. Latvijas dzelzceļnieku biedrība, dibināta 1919. gada 25. augustā, nodarbojās arī ar sabiedrisko darbību. Tai piederēja zemes gabali dārzu un dzīvojamo māju celšanai. Biedrība uzturēja arī atpūtas namu un bērnu sanatoriju Bulduros. Viens no sanatorijas vēsturiskajiem kurpusiem 2002. gadā tika rekonstruēts. Trīsstāvu "Villa Filix" – Jūrmalas tradicionālās koka apbūves paraugs, kas restaurēts 2002. gadā, saglabājis visas vēsturiskās vērtības: maigi zilpelēkos toņos klāta ārējā koka fasāde ar dekoratīviem koka griezumiem, plašiem koka šūnu logiem.

Dzīvojamais komplekss, pie kuras beidzas Rotas iela, kādreiz bija sanatorijas "Marienbāde" korpuss. Bijusi daudzstāvu sanatorija Lielupē, kas celta padomju perioda nogalē 1987. gadā, 2002. gadā tika rekonstruēta.

13

14

15

16

17

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

19

Lielupes bāka

Vienīgā bāka Jūrmalā. Uzbūvēta 1956. gadā. Bākas ēka ir režģots tornis ar sarkanu un baltu dēļu apšuvumu. Tās augstums ir 28 metri, uguns augstums – 36 metri, redzamība – 16 jūras jūdzes. Zibšņu uguns ir balta un iedegas ik pēc 3,5 sekundēm uz 1,5 sekundēm.

20

Dabas parks "Ragakāpa" (36. līnija)

Īpaši aizsargājama dabas teritorija, kas izveidota 1962. gadā, lai saglabātu ar vecu priežu mežu apaugušās kāpas un dabas daudzveidību jūras piekrastē. Parkā sastopamas vairākas Latvijā īpaši aizsargājamās augu, sēņu, kukaiņu un putnu sugas. Šeit aug pat 340 gadus vecas priedes un ir apskatāma viena no augstākajām (17 m) kāpām Latvijā. Parkā ierīkotas divas dabas takas no koka laipām.

21

Bulduru prospekts 145 un Bulduru prospekts 147

Ēka Bulduru prospektā 147 "SKAISTIE SKATI BELLEVUE apartamenti", uzbūvēta 2001. gadā. Arhitekts – pasaulē pazīstamais baltvācu arhitekts Meinhards fon Gerkāns. Septiņu luksusa apartamentu māja kā arhitektoniska skulptūra triju stāvu augstumā atgādina baltu kuģi. Ēkai nav galvenās fasādes – tā ir atvērta visām debesspusēm, saplūstot ar dabu. Kopā ar blakus ēku "Villa Guna" veido stilistiski vienotu apbūves ansambli. Ēka **Bulduru prospektā 145** "VILLA GUNA" uzbūvēta 2011. gadā. "Villa Guna" ir arhitekta Meinharda fon Gerkāna un dizaineres Gunas Eglītes kopdarbībā konkrētai dabas videi radīts izcils mūsdienu arhitektūras un dizaina paraugs, kurā sākot ar būves pamatideju līdz vissīkākajai detaļai, iekārtojuma un uzturēšanai, dominē formu, krāsu un funkcionalitātes loģika, dodot estētiskas, sajūtu un īpašas noskaņas baudījumu. Ēkas arhitektūra atspoguļota vairāk nekā 30 publikācijās, pats autors šo būvi uzskata par sava radošā darba mūža veiksmīgāko privātmāju. Villa Guna saņēmusi Čikāgas *Athenaeum* Arhitektūras un Dizaina muzeja 2008. gada Starptautisko Arhitektūras godalgu.

22

Bulduru prospekts 135

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Neoklasicisma tradīcijās ieturētā divstāvu koka celtnē ar plastisku apjoma kompozīciju ir villu arhitektūras paraugs Jūrmalā. Ēka celta aptuveni 1910. gadā kā Kurzemes ģenerālgubernatora Dmitrija Sverbejeva vasarnīca. Latvijas brīvvalsts laikā to iegādājās žurnālists Jānis Benjamiņš, grāmatu izdevēja Antona Benjamiņa dēls. Šobrīd ēka tiek izmantota Krievijas Federācijas vēstniecības Latvijā diplomātiskajām vajadzībām.

23

Bulduru prospekts 140

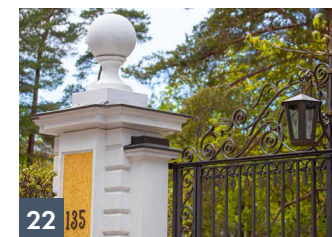
Šajā namā vasarās un mūža nogalē dzīvoja Harijs Sūna (1923 – 1999) – ievērojamais horeogrāfs, folklorists, ilggadējs Latvijas deju svētku virsvadītājs. Harijs Sūna 1946. gadā bija viens no Latvijas Valsts universitātes deju kolektīva (tagad – Tautas deju ansamblis "Dancis") dibinātājiem. Harijs Sūna bija pirmais zinātnieks – horeogrāfs, viņa interešu lokā bija latviešu tautas deja, tās vēsture un attīstība. 80. gadu sākumā horeogrāfs pievērsās jaunas kustību notācīšanas sistēmas radīšanai. Izveidoja arī latviešu

19

21

22

23

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

tradicionālās dejas tipoloģijas sistēmu, ar kuras palīdzību var sakārtot visas tradicionālās horeogrāfiskās norises, atkarībā no deju tautas skaita, dejas raksta un jēgas.

Harijs Sūna bija pedagogs, profesors Jāzeps Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas Horeogrāfijas katedrā, lielākā daļa mūsdienas latviešu horeogrāfu, dejas skolotāju un pētnieku var sevi uzskatīt par viņa skolniekiem. Būvdam viens no ražīgākajiem horeogrāfiem, sacerējis ap 100 deju, daudzas no tām prēmētas jaunrades skatēs un konkursos; divpadsmit deju svētkos veidojis laukuma deju horeogrāfijas. Harijs Sūna apglabāts Lielupes kapos.

24

Meža prospekts 131

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 1934. gadā pēc arhitekta Indriķa Blankenburga projekta. Savulaik šeit dzīvojis būvuzņēmējs Augusts Rozītis. Ēka veidota Vācijas villu arhitektūrai raksturīgā "dzimtenes stila" tradīcijās. Asimetriska divstāvu kompozīcija ar dažādu logailu ritmu un kolonnu portiku. Ēkai ir pārdomāts, lietošanai racionāls plānojums, interjera apdare un kamīns ir mākslas piemineklis.

25

Bulduru prospekts 130

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka veidota nacionālā romantisma stilā. Savulaik šeit dzīvojis arhitekts Indriķis Blankenburgs (1887–1944).

Indriķis Blankenburgs projektējis daudzas skolu ēkas Latvijā (Āgenskalna Valsts ģimnāzija, Rīgas Franču licejs), no kurām vairākas atzītas par arhitektūras pieminekļiem. Jūrmalā Indriķa Blankenburga rokrakstu var redzēt Pumpuru vidusskolas un divu dzīvojamu ēku Lielupē, Meža prospektā 131 un Bulduru prospektā 130, arhitektoniskajos risinājumos.

26

Meža prospekts 103A

Vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 1947. gadā pēc arhitekta Alekseja Dogadkina projekta kā profesora Aleksandra Šmita (1892–1978) vasarnīca. Aleksandrs Šmits bija latviešu bioķīmiķis. Pētījis vitamīnu ķīmiju, to klīniskās lietošanas un ražošanas tehnoloģiju, izstrādāja metodi askorbīnskābes koncentrātu iegūšanai no skujām. Ieviesis vienkāršotu insulīna ražošanu un askorbīnskābes rūpniecisko sintēzi.

27

Meža prospekts 58

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Ēka celta 20. gadsimta 30. gados pēc arhitekta Teodora Hermanovska projekta un ir nozīmīgs funkcionālisma arhitektūras paraugs. Šobrīd ēka tiek izmantota Dānijas Karalistes vēstniecības diplomātiskajām vajadzībām.

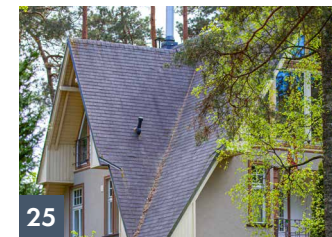
28

Meža prospekts 50

Valsts nozīmes vēstures piemineklis. Ēka celta pēc arhitekta Alekseja Dogadkina projekta. No 1939. gada šeit dzīvoja ārsts, profesors Pauls Stradiņš (1896–1958). Pauls Stradiņš ir latviešu ķirurgs un veselības aprūpes organizētājs, Latvijas Universitātes un Rīgas Medicīnas institūta profesors. Ilgstoši vadījis Rīgas 2. pilsētas slimnīcu, pārveidojis to par modernu ārstniecības un izglītības iestādi (tagad – Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca). Dibinājis un vadījis Bioloģijas un eksperimentālās medicīnas zinātniski pētniecisko institūtu, pēc tam Onkoloģijas sektoru. Izveidojis privātu medicīnas vēstures materiālu kolekciju, kas kļuvusi par pamatu Medicīnas vēstures muzeja izveidošanai.

24

25

26

27

28

LIELUPE

PASTAIGU MARŠRUTS

29

Nacionālais tenisa centrs "Lielupe" (Oskara Kalpaka prospekts 16, ieeja no Mežotnes ielas)

Tenisa centra slēgtā halle uzbūvēta 1989. gadā, izveidojot valsts tenisa centru „Lielupe”, kas kļuva par prestižu tenisa bāzi visā toreizējā Padomju Savienībā. Šeit risinājušies daudzi starptautiskie turnīri, Eiropas čempionāti, Labas gribas spēles, Deivisa kausa izcīņas sacensības. Kopš 1992. gada tenisa centram ir nacionālās sporta bāzes statuss.

2019. gadā veikta rekonstrukcija. Hallē ir vairāki tenisa laukumi, skvoša korti, pludmales tenisa laukums, āra tenisa laukumi.

